

ДАННЫЕ ОБ АВТОРЕ

Леваева Людмила Юрьевна, кандидат экономических наук, доцент кафедры экономики, ГВУЗ «Переяслав-Хмельницкий ГПУ имени Григория Сковороды»
ул. Сухомлинского, 30, г. Переяслав-Хмельницкий, 08401, Украина

DATA ABOUT THE AUTHOR

Levaieva Ludmila Yuriivna, PhD, associate professor of Economics Department
Pereiaslav-Khmelnytskyi Hryhorii Skovoroda State Pedagogical University
Sukhomlynsky Str., 30, Pereyaslav-Khmelnytsky, Kyiv region, 08401, Ukraine

УДК 336.5

DOI: 10.5281/zenodo.1220691

МЕХАНІЗМ ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРОГРАМ В УКРАЇНІ

**Лисяк Л.В.,
Зюзін В.О.**

Предметом дослідження є теоретичні та практичні питання механізму фінансового забезпечення соціальних програм в Україні.

Мета дослідження: узагальнення теоретичних засад механізму фінансового забезпечення соціальних програм та оцінка результатів їх практичної реалізації.

Методи дослідження. У роботі застосовано сукупність наукових методів і підходів, у тому числі аналізу, системний, порівняльний, статистичний, графічний.

Результати роботи. У статті проведено аналіз стратегічних документів, які визначають пріоритети держави у фінансуванні соціальних програм. Визначено сутність фінансового забезпечення соціальних програм. Розглянуто методологію реалізації програмно-цільового бюджетування. Окреслено механізм фінансового забезпечення соціальних програм на прикладі державних та регіональних цільових програм.

Галузь застосування результатів: система державного фінансового регулювання

Висновки. Отже, в Україні механізм фінансового забезпечення соціальних програм є недосконалим, про що свідчить невиконання їх кількісних та фінансових показників. Крім того, потребують перегляду якісні показники ефективності програм, визначення актуальності проведених заходів. Основними стратегічними документами загальнонаціонального рівня, які визначають фінансові пріоритети забезпечення соціальних програм є Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020», Програма діяльності Уряду, Прогноз економічного та соціального розвитку України. Ці стратегічні документи визначають соціальні пріоритети, які конкретизуються в державних цільових програмах, регіональних програмах, бюджетних програмах, але значний дефіцит бюджету не дозволяє в повній мірі реалізувати поставлені у програмах завдання. Саме тому важливим є пошук альтернативних джерел фінансування соціальних програм.

Фінансування соціальних програм потребує формування фінансових ресурсів з подальшим використанням на чітко визначні цілі. Аналіз здійснення видатків державного та місцевих бюджетів на соціальні програми та підтримку молоді в Україні на прикладі Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2016 – 2020 рр. та регіональної цільової соціальної програми «Молодь Дніпропетровщини» на 2012 – 2021 рр. свідчить про необхідність дотримання основних принципів програмно-цільового бюджетування соціальних програм: обґрунтованості, строковості, гнучкості, прозорості. Пріоритетними напрямками фінансування заходів програми «Молодь Дніпропетровщини» визначено освітньо-виховні та культурологічні. Основними методами залучення нових джерел фінансування соціальних програм з боку держави є стимулювання та підтримка діяльності неприбуткових організацій, співпраця держави та бізнесу, залучення громадян до ініціювання заходів реалізації соціальних програм.

Ключові слова: фінансове забезпечення, соціальні програми, державні цільові програми, регіональні цільові програми.

MECHANISM OF SOCIAL PROGRAMS FINANCIAL SUPPLY IN UKRAINE

**Lysiak L.V.,
Ziuzin V.O.**

The subject of research are theoretical and practical questions of the mechanism of financial support of social programs in Ukraine.

The study purpose. The article purpose is to study the theoretical foundations of the mechanism of financial support of social programs and to evaluate the results of their practical implementation.

Research methods. It is used a set of scientific methods and approaches in the study, including analysis, systematic, comparative, and statistical and graphic.

Results of the work. The article deals with strategic documents that determine the financial essence of social programs. Analyzed and summarized the definition of financial support in Ukraine. Substantiated the theoretical aspects budget support of social programs. As an example of the state target social program «Youth of Ukraine» for 2016-2020, conducted an analysis of the spending state and local budgets on social programs and youth support in Ukraine. Considered priority directions provision financing of events for youth in Dnipropetrovs'k region. The necessity of justification and confirmation priorities social programs by means of methodological support the mechanism of program-target budgeting is substantiated. Revealed the main ways of overcoming the problem search and attracting new sources financing social programs.

Scope of results: the system of state financial regulation.

Conclusions. Thus, in Ukraine, the mechanism of social programs financial provision is imperfect, as evidenced by non-fulfillment of their quantitative and financial indicators. In addition, there is a need to review the quality indicators of program effectiveness, to determine the topicality of the measures taken. The main strategic documents of the national level that determine the financial priorities for the social programs provision are the Sustainable Development Strategy «Ukraine-2020», the Government's Program of Action, the Forecast of Economic and Social Development of Ukraine. These strategic documents define the social priorities, which are specified in the state target programs, regional programs, budget programs, but a significant budget deficit does not allow to fully implement the tasks set in the programs. That's why it is important to find alternative sources of social programs funding.

Social programs funding requires the formation of financial resources with following use for clearly identifiable purposes. Analysis of the implementation of state and local budgets expenditures for social programs and youth support in Ukraine on the example of the State Target Social Program «Youth of Ukraine» for 2016-2020 and the regional target social program «Youth of Dnipropetrovs'k region» for 2012 – 2021 testifies to the need of observance the main principles of the program-target budgeting of social programs: validity, timeliness, flexibility, transparency.

Educational and cultural education establishments activities of the program «Youth of Dnipropetrovs'k region» have been identified as the priority areas of financing. The main methods of attracting new sources of social programs financing from the state side are stimulation and support of non-profit organizations, state and business cooperation, and the involvement of citizens in initiating measures for the social programs implementation.

Key words: financial support of social programs, social programs, state target programs, regional target programs.

МЕХАНИЗМ ФИНАНСОВОГО ОБЕСПЕЧЕНИЯ СОЦИАЛЬНЫХ ПРОГРАММ В УКРАИНЕ

Лысяк Л.В.,
Зюзин В.О.

Предметом исследования являются теоретические и практические вопросы механизма финансового обеспечения социальных программ в Украине.

Цель исследования: обобщение теоретических основ механизма финансового обеспечения социальных программ и оценка результатов их практической реализации.

Методы исследования. В работе применена совокупность научных методов и подходов, в том числе анализа, системный, статистический, графический.

Результаты работы. В статье проведен анализ стратегических документов, определяющих приоритеты государства в финансировании социальных программ. Определена сущность финансового обеспечения социальных программ. Рассмотрена методология реализации программно-целевого бюджетирования. Определен механизм финансового обеспечения социальных программ на примере государственных и региональных целевых программ.

Область применения результатов: система государственного финансового регулирования.

Выводы. Итак, в Украине механизм финансового обеспечения социальных программ является несовершенным, о чем свидетельствует невыполнение их количественных и финансовых показателей. Кроме того, требуют пересмотра качественные показатели эффективности программ, определение актуальности проводимых мероприятий. Основными стратегическими документами общенационального уровня, которые определяют финансовые приоритеты обеспечения социальных программ является Стратегия устойчивого развития «Украина - 2020», Программа деятельности Правительства, Прогноз экономического и социального развития Украины. Эти стратегические документы определяют социальные приоритеты, которые конкретизируются в государственных целевых программах, региональных программах, бюджетным программам, но значительный дефицит бюджета не позволяет в полной мере реализовать поставленные в программах задачи. Именно поэтому важным является поиск альтернативных источников финансирования социальных программ.

Финансирование социальных программ требует формирования финансовых ресурсов с последующим использованием на четко видные цели. Анализ расходов государственного и местных бюджетов на социальные программы поддержки молодежи в Украине на примере Государственной целевой социальной программы «Молодежь Украины» на 2016 - 2020 гг. и региональной целевой социальной программы «Молодежь Днепропетровщины» на 2012 - 2021 гг. свидетельствует о необходимости соблюдения основных принципов программно-целевого бюджетирования социальных программ: обоснованности, срочности, гибкости, прозрачности. Приоритетными направлениями финансирования мероприятий программы «Молодежь Днепропетровщины» определены

образовательно-воспитательные и культурологические. Основными методами привлечения новых источников финансирования социальных программ со стороны государства является стимулирование и поддержка деятельности неприбыльных организаций, сотрудничество государства и бизнеса, привлечение граждан к инициированию мер реализации социальных программ.

Ключевые слова: финансовое обеспечение, социальные программы, государственные целевые программы, региональные целевые программы.

Постановка проблеми. Відсутність чіткого уявлення про фінансування соціальних програм на державному та регіональному рівні потребує узагальнення та всебічного аналізу, оскільки є стратегічно важливим для соціально-економічного розвитку країни. Ефективне використання фінансових ресурсів у соціальній сфері є однією з складових системи бюджетного регулювання та визначає рівень життя населення. Недостатність фінансування соціальних програм і декларативний характер стратегічних пріоритетів держави у соціальній сфері призводить до деградації українського суспільства, виїзду молоді за кордон, знищення системи охорони здоров'я, неадекватності соціального захисту населення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Механізми бюджетного регулювання та принципи фінансування соціальних програм досліджували вітчизняні та зарубіжні науковці: Л. Алексеєнко [1], А. Загородний [3], О. Кириленко [6], Л. Лисяк та С. Качула [7], О. Міщук [9], В. Опарін [11], Ю. Пасічник [12], О. Романенко [18], І. Сидор [19], С. Юрій [22]. Водночас, подальшого дослідження потребує вивчення теоретичних засад функціонування механізму фінансового забезпечення і оцінки практики реалізації соціальних програм в Україні.

Мета статті узагальнення теоретичних засад механізму фінансового забезпечення соціальних програм та оцінка результатів їх практичної реалізації.

Виклад основного матеріалу. Ефективне використання бюджетних коштів потребує визначення чіткого механізму фінансового забезпечення соціальних програм. Саме в стратегічних документах держави визначаються пріоритети та цілі соціально-економічного розвитку, шляхи та засоби їх досягнення, формується комплексна взаємоузгоджена система заходів органів законодавчої і виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, спрямованих на ефективне розв'язання проблем соціального та економічного розвитку, досягнення стабільного економічного зростання, а також характеризуються очікувані зміни у стані економіки та соціальної сфери (рис.1).

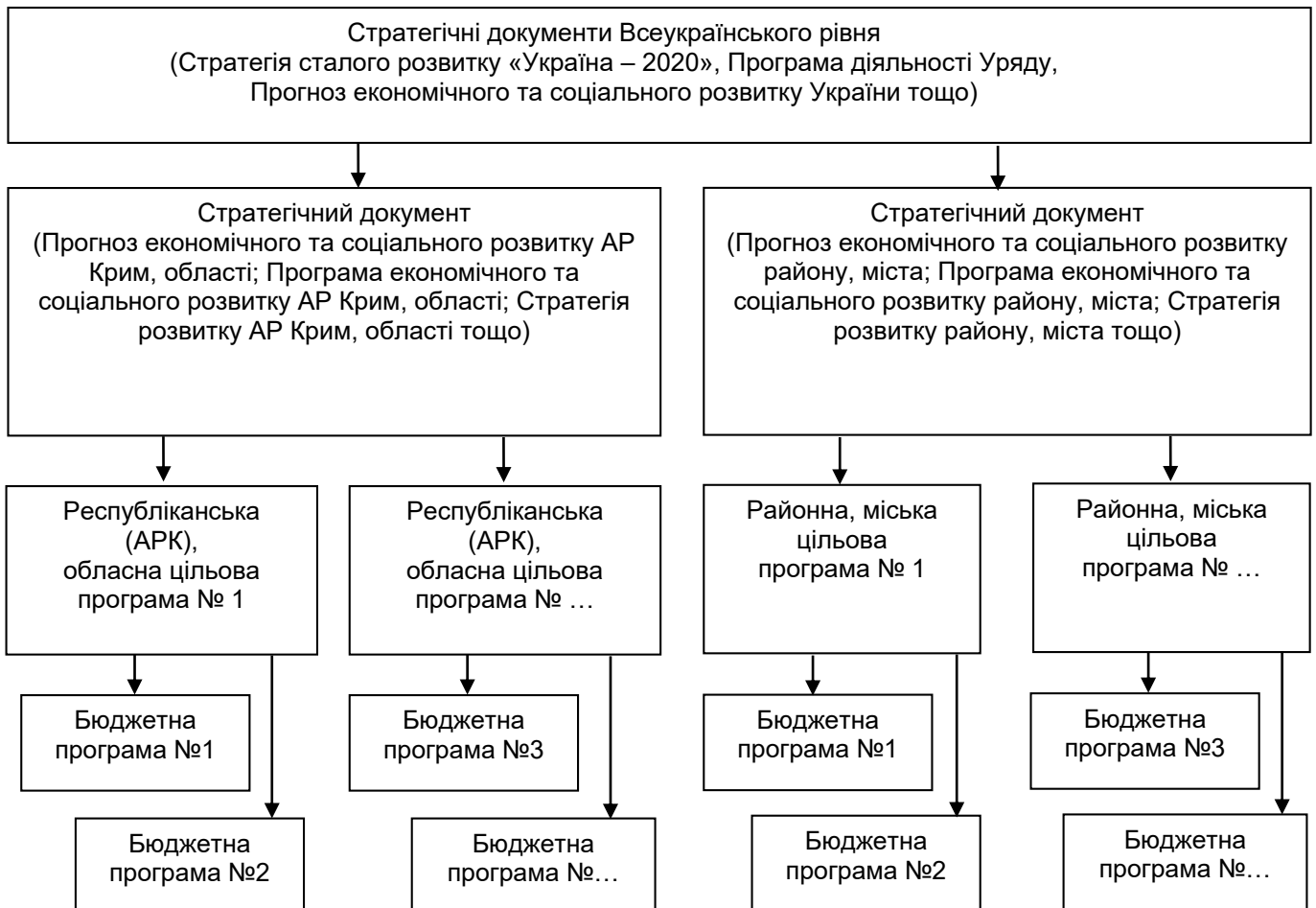

Рисунок 1. Ієрархічний зв'язок стратегічних документів економічного і соціального розвитку та бюджетних програм* (*узагальнено та складено за даними [14, 15, 21]).

ФІНАНСИ, ГРОШОВИЙ ОБІГ ТА КРЕДИТ

Основними сучасними стратегічними документами, що визначають цілі та пріоритети соціально-економічного розвитку України, є Указ Президента України «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» [21], План законодавчого забезпечення реформ в Україні [14], щорічне послання Президента України про внутрішнє і зовнішнє становище України, Програма діяльності Уряду, прогнози та програми економічного й соціального розвитку України та регіонів тощо.

Одним з векторів Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» є вектор безпеки, який передбачає забезпечення гарантій безпеки держави, бізнесу та громадян, захищеності інвестицій і приватної власності. В цьому ж документі наголошується на тому, що особливу увагу потрібно приділити безпеці життя та здоров'я людини, що неможливо без ефективної медицини, захищеності соціально вразливих верств населення, безпечного стану довкілля і доступу до якісної питної води, безпечних харчових продуктів та промислових товарів [21]. Реформа системи соціального захисту є одним з першочергових пріоритетів реалізації Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020».

Програма діяльності Кабінету Міністрів України визначає виконання таких завдань в соціальній сфері [15]:

1. Відновлення територіальної цілісності та відбудова Донбасу. Створення інформаційної бази (реєстру) даних про внутрішньо переміщених осіб та забезпечення своєчасного здійснення соціальних виплат.

2. Реформа енергетики та енергонезалежність. Ліквідація або консервація неприватизованих шахт із забезпеченням соціальної підтримки вивільнених працівників.

3. Забезпечення громадян комунальними послугами та реформування житлової політики. Ефективна система підтримки соціально незахищених верств населення з оплати комунальних послуг.

4. Соціально-гуманітарна реформа. Соціальний захист. Створення ефективної системи призначення та надання пільг. Перехід до адресності та монетизації надання пільг, затвердження відповідних соціальних стандартів. Підвищення ефективності системи загальнообов'язкового державного соціального страхування, діяльності фондів соціального страхування, запровадження загальнообов'язкового державного медичного страхування, подальший розвиток недержавного пенсійного та медичного страхування.

5. Реформа системи охорони здоров'я. Запуск системи загальнообов'язкового державного соціального медичного страхування та добровільного страхування.

Для досягнення відповідної мети й виконання завдань, визначених у стратегічному документі та спрямованих на розв'язання актуальних проблем розвитку регіону, необхідно розробити конкретні шляхи у розрізі галузей економіки. Цю проблему вирішує цільова програма, що складається, як правило, на декілька років і у якій визначаються комплекс взаємопов'язаних завдань і заходів, спрямованих на досягнення відповідних цілей, строки виконання заходів програми, прогнозні обсяги та джерела фінансування.

Перелік державних цільових програм затверджується Кабінетом Міністрів України і подається на розгляд Верховної Ради України, а обсяги фінансування державних цільових програм ураховуються під час складення проекту державного бюджету України на відповідний рік шляхом визначення головними розпорядниками бюджетних коштів обсягів видатків на їх реалізацію у складі бюджетних програм та включення центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної фінансової політики, відповідних бюджетних запитів до пропозицій проекту державного бюджету України [4]. Кожен рік затверджується значно більша кількість програм, ніж може бути об'єктивно профінансована, що призводить до неефективного використання бюджетних коштів та не дає можливості досягнути поставлених цілей [2]. Також щорічно затверджуються державні цільові програми, які потім визнаються необґрунтованими і потребують підготовки проектів нормативно-правових актів про втрату ними чинності та проекту змін до державного бюджету України через вивільнення коштів, що передбачались на фінансування таких програм.

Термін, на який розробляється цільова програма, залежить від специфіки поставлених завдань. Взаємозв'язок мети і завдань стратегічного документу, цільових та бюджетних програм наведено на рис. 2.

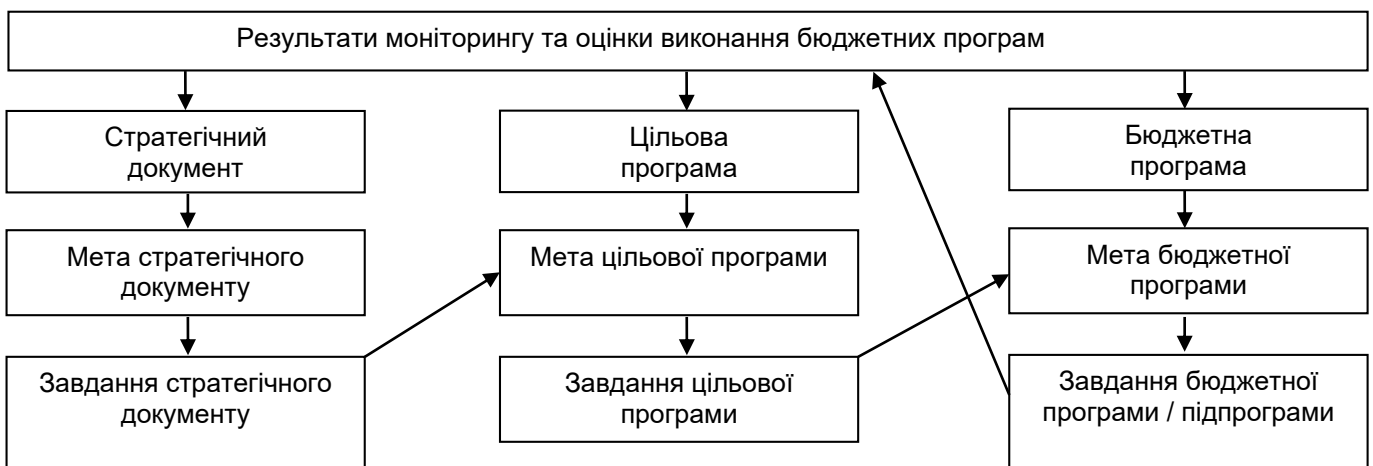

Рисунок 2. Взаємозв'язок мети і завдань стратегічного документу, цільових та бюджетних програм* (*узагальнено та складено за даними [13]).

З метою розуміння механізмів фінансового забезпечення реалізації соціальних програм розглянемо поняття «фінансове забезпечення» з точки зору фінансової науки. Насамперед, у фінансовому словнику наводиться таке визначення: «Фінансове забезпечення – це забезпечення фінансовими ресурсами економіки держави, соціальних потреб і програм, виробництва продукції, науково-технічних досліджень, будівництва і переобладнання підприємств, а також утримання бюджетних організацій тощо» [3].

В. Опарін зазначає, що фінансове забезпечення властиве адміністративно-командним системам управління, при яких кошти розподіляються згідно з ухваленими рішеннями державних виконавчих органів; таким чином визначається рівень їх матеріального забезпечення. В таких випадках фінансове регулювання вже підпорядковане наміченим завданням створення конкретних фондів, а найперше – державного бюджету [11].

Підхід, в якому фінансове забезпечення представлено як один із методів фінансового механізму, котрий покликаний забезпечувати розподільчі та перерозподільчі процеси з метою утворення доходів і фондів грошових коштів, характерний для наукових праць О. Кириленко, С. Юрія [6, с. 41-42; 22, с. 23].

О. Міщук, фінансове забезпечення визначає характером розв'язання двох ключових завдань: де і як мобілізувати фінансові ресурси в обсягах, необхідних для забезпечення відповідного рівня економічного зростання; як розподілити вироблений ВВП, щоб максимально сприяти економічному зростанню. Фінансове забезпечення не функціонує відокремлено від фінансування, яке пов'язано з визначенням необхідної кількості фінансових ресурсів для фінансового забезпечення економічного зростання. Останнє потребує фінансових ресурсів національного господарства, що вилучаються державою. Ці ресурси дозволяють досягати цілей в межах реалізації функцій держави [9]. О. Романенко визначає фінансове забезпечення як покриття затрат за рахунок фінансових ресурсів, акумульованих суб'єктами господарювання і державою [18, С. 18].

Розподіл бюджетних коштів на реалізацію соціальних програм є одним із найважливіших завдань фінансової політики держави, та великою мірою визначає якість і ефективність надання суспільних послуг [1]. Державні цільові програми є найоптимальнішою формою поєднання стратегій суспільного розвитку з урахуванням можливості їх фінансового забезпечення. Таке поєднання досягається шляхом формування та реалізації державних цільових соціальних програм з їх подальшим включенням до переліку державних цільових програм які виконуються в межах бюджетних програм та фінансуються за рахунок коштів державного бюджету. Включення здійснюється шляхом визначення головними розпорядниками бюджетних коштів обсягів видатків на їх реалізацію у складі бюджетних програм та включення центральним органом виконавчої влади з питань фінансів відповідних бюджетних запитів до пропозицій проекту Державного бюджету України [10].

Отже, фінансове забезпечення можна визначити як формування фінансових ресурсів з подальшим використанням на чітко визначні цілі. Отже, фінансове забезпечення - один із методів фінансового механізму. Використовуючи його, держава та органи місцевого самоврядування мають змогу реалізувати цілі і завдання соціальних програм.

Фінансове забезпечення може здійснюватися у наступних формах: бюджетні асигнування, страхування, самофінансування, кредитування та інвестування, спонсорство та благодійництво, грантове фінансування.

Ю. Пасічник вважає, що реалізація механізму формування та реалізації державних цільових програм соціального спрямування повинна органічно узгоджуватись із конкретними регіонами та представниками громадськості, які представляють інтереси конкретних верств населення. Важливе значення також має термін виконання конкретних програм. У цьому сенсі вони можуть бути або з конкретним терміном, після завершення якого програма має бути виконаною, або постійні. Постійним програмам потрібно приділяти сфокусовану увагу, тому що в них потрібно перманентно вносити зміни відповідно до зміни конкретних індикаторів програми за умов зовнішнього середовища [12].

Методологічне забезпечення програмно-цільового бюджетування (ПЦБ) передбачає необхідність обґрунтування та підтвердження обраних пріоритетів щодо формування та реалізації програм. Методологічне забезпечення механізму ПЦБ повинно забезпечувати такі напрями [19]:

- відповідність програми, передбачуваної програмно-цільовим методом, меті та завданням соціально-економічного розвитку, найбільш важливим напрямом національної економіки на середньо- та довгострокову перспективу. Виконання цих положень сприятиме забезпеченню цільового спрямування та концентрації обмежених ресурсів на вирішення базових проблем. Слід відзначити, що використання програмно-цільового методу при вирішенні поставленої проблеми недоцільно у випадку, коли проблему можна вирішити за короткий період. Бюджетне забезпечення у даному випадку враховується в процесі складання бюджету на відповідний рік;
- при реалізації програм, які мають міжгалузевий та міжвідомчий характер, необхідно враховувати вплив органів центральної виконавчої влади. Програми регіонального або муніципального характеру реалізуються за рахунок коштів регіональних та місцевих бюджетів, трансфертів та дотацій з державного бюджету країни;
- обсяги бюджетного фінансування цільових програм повинні бути чітко визначені і обґрунтовані та не перевищувати реальної фінансової спроможності державного бюджету і інших джерел фінансування;
- характер цільових програм має бути гнучким, щоб у разі необхідності можна було управляти фінансовими ресурсами в процесі моніторингу даних програм;
- цільові програми мають мати строковий характер, а базові результати програми повинні бути кількісно виражені та закріплені за конкретними виконавцями програми;
- реалізація цільових програм повинна бути прозорою та не виключати можливості додаткового залучення фінансових ресурсів. В таких випадках ефективність використання бюджетних ресурсів є

ФІНАНСИ, ГРОШОВИЙ ОБІГ ТА КРЕДИТ

індикатором залучення додаткових джерел фінансування (наприклад, фінансових ресурсів бізнес-структур, використання базових положень державно-приватного партнерства тощо).

Реалізація державних соціальних програм передбачає розробку та впровадження комплексу заходів та стратегічних документів, пов'язаних з пошуком причин, вирішенням проблем, усуненням наслідків низького рівня та якості життя населення, безробіття, незахищеності окремих верств населення, незадовільних умов праці, руйнації системи охорони здоров'я, застарілості системи освіти. До цього процесу повинні долучатися органи державної влади, органи місцевого самоврядування, представники громадськості, бізнесу, тобто все суспільство. Оскільки в процесі вирішення проблем суспільство має запропонувати шляхи розвитку держави, проконтролювати виконання ухвалених рішень щодо фінансового забезпечення державних соціальних програм з дотриманням якості наданих послуг.

Фінансове забезпечення реалізації державних соціальних програм полягає в акумулюванні державою та суб'єктами господарювання фінансових ресурсів з метою реалізації визначених пріоритетних програм в галузях освіти, охорони здоров'я, соціального забезпечення, молоді та спорту з дотриманням якості, результативності та ефективності.

Розглянемо механізм фінансового забезпечення соціальних програм на прикладі Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2009-2015 рр. та 2016 – 2020 рр. [16].

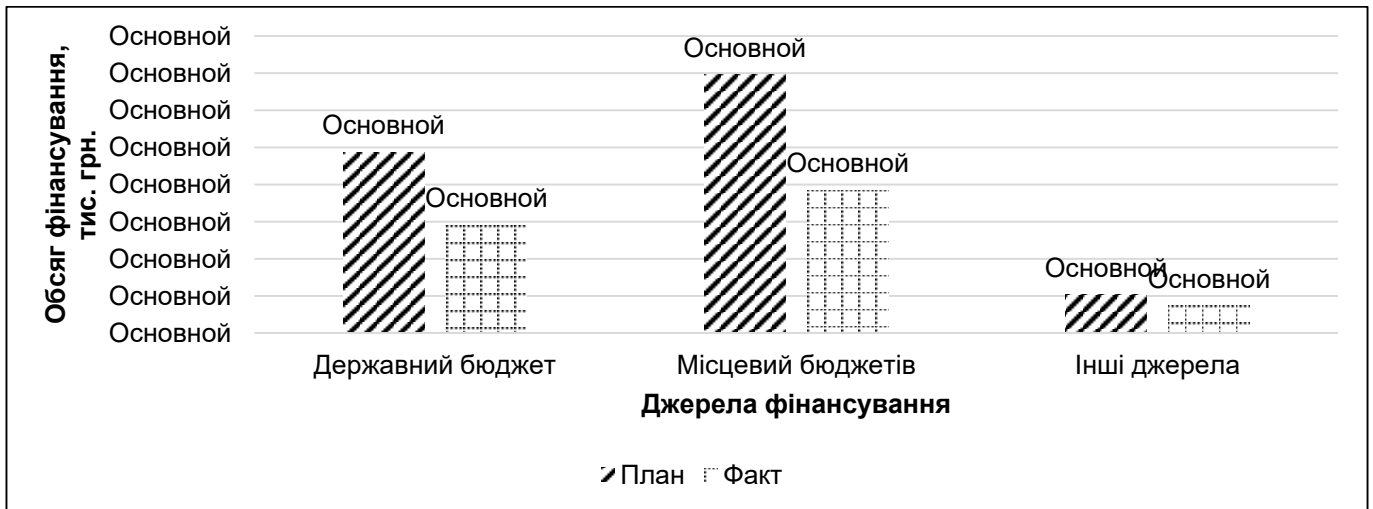

Рисунок 3. Обсяг фінансування Державної цільової соціальної програми «Молодь України» у 2009-2015 рр.*

*узагальнено та складено за даними [5].

Як бачимо на рис. 3, запланований обсяг фінансування Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2009-2015 рр. становить 257419,3 тис. грн., у тому числі 97501,2 тис. грн. - за рахунок коштів державного бюджету, 139369,6 тис. грн. - місцевих бюджетів, 20548,5 тис. грн. - за рахунок інших джерел. Фактичний обсяг виконання Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2009-2015 рр. становить 150385,5 тис. грн., у тому числі 58325,8 тис. грн. - за рахунок коштів державного бюджету, 77071,5 тис. грн. - місцевих бюджетів, 14988,2 тис. грн. - за рахунок інших джерел. Загальний обсяг виконання програми склав 58,42 %.

Видатки на виконання Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2016 – 2020 рр. здійснюватимуться за рахунок коштів державного і місцевих бюджетів та інших джерел, не заборонених законодавством (табл.1).

Таблиця 1. Прогнозні обсяги та джерела фінансування Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2016 – 2020 рр.*

Джерела фінансування	Обсяг фінансування, тис. грн.	У тому числі за роками				
		2016	2017	2018	2019	2020
Державний бюджет	210142,1	10346,2	43109,3	48056,6	52362,9	56267,1
Місцеві бюджети	277882,58	47363,92	49201,22	54642,58	60186,85	66488,01
Інші джерела	13260	1750	2510	2750	3000	3250
Усього	501284,68	59460,12	94820,52	105449,18	115549,75	126005,11

*складено автором за даними [16].

Згідно з табл. 1, орієнтовний обсяг фінансування програми становить 501284,68 тис. грн., у тому числі 210142,1 тис. грн. - за рахунок коштів державного бюджету, 277882,58 тис. грн. - місцевих бюджетів, 13260 тис. грн. - за рахунок інших джерел. Обсяг видатків, необхідних для виконання Програми, визначається щороку з урахуванням можливостей державного та місцевих бюджетів під час формування їх показників.

Фактичні обсяги та джерела фінансування Державної цільової соціальної програми «Молодь України» у 2016 р. склали: за рахунок коштів державного бюджету 8824,8 тис. грн. або 85,29 % від плану (у тому числі капітальні вкладення 0 тис. гривень, наукові дослідження та розробки 225,9 тис. грн., інші напрями використання коштів державного бюджету 8598,9 тис. грн.); за рахунок місцевих бюджетів 36921,2 тис. грн. або 77,95 % від планових показників. Інші джерела фінансування (власні кошти виконавця, гранти, залучені кредити та інші кошти) 2323,8 тис. грн. За іншими джерелами фінансування перевиконання плану склало 32,79 %.

На підставі Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2016 – 2020 рр. Дніпропетровською обласною радою було ухвалено регіональну цільову соціальну програму «Молодь Дніпропетровщини» на 2012 – 2021 рр. [16].

Таблиця 2. Загальні обсяги фінансування, видатки із обласного бюджету регіональної цільової соціальної програми «Молодь Дніпропетровщини» на 2012 – 2021 рр., тис. грн.*

Джерела фінансування	Обсяг фінансування, усього	За роками виконання						Усього II етап 2017–2021 рр.
		I етап	2017	2018	2019	2020	2021	
Державний бюджет	-	-	-	-	-	-	-	-
Обласний бюджет	52873,2	14436,5	7015,8	7312,4	7633,0	8040,6	8434,9	38436,7
Місцеві бюджети	-	-	-	-	-	-	-	-
Усього	52873,2	14436,5	7015,8	7312,4	7633,0	8040,6	8434,9	38436,7

*складено автором за даними [16].

Відповідно до даних табл. 2 відбувається збільшення прогнозного обсягу фінансування заходів регіональної цільової соціальної програми «Молодь Дніпропетровщини» на 2012 – 2021 рр., що пов'язано з урахуванням показників інфляції та пріоритетами по підтримці молоді з боку обласної влади. Регіональним замовником програми є управління молоді і спорту облдержадміністрації. Відповідальними за виконання виступили управління та департаменти Дніпропетровської обласної державної адміністрації: управління молоді і спорту облдержадміністрації, департамент освіти і науки облдержадміністрації, департамент соціального захисту населення та ін. Метою програми є створення сприятливих соціальних, економічних, законодавчих, фінансових та організаційних передумов для життєвого самовизначення й самореалізації молоді, розв'язання її нагальних проблем

Як бачимо у табл. 3 у 2012-2016 рр. було проведено найбільше освітньо-виховних та культурологічних заходів.

Таблиця 3. Очікувані результати виконання регіональної цільової соціальної програми «Молодь Дніпропетровщини» на 2012 – 2021 рр.*

Напрями показників програми	Найменування показників виконання програми	Значення показників						
		Усього	Роки					
			I - етап 2012 – 2016 роки	2017	2018	2019	2020	2021
Соціальні	Кількість заходів, у т.ч.:	1358	687	130	132	134	136	139
	освітньо-виховних	392	186	37	39	41	43	46
	культурологічних	392	200	34	36	38	41	43
	інформаційних	329	183	25	27	29	31	34
	науково-методичних	243	118	21	23	25	27	29
Соціальні	Чисельність охопленої молоді (осіб)	1400,0	1131,0	50,0	51,0	54,0	56,0	58,0

*складено автором за даними [16].

Впродовж 2017-2021 рр. планується збільшення чисельності залучення молоді до усіх видів заходів. Таким чином, збільшення фінансування регіональної цільової соціальної програми «Молодь Дніпропетровщини» на 2012 – 2021 рр. також пов'язано з збільшенням охоплення молоді.

Існує багато проблем, пов'язаних з достатньо низьким рівнем економічної та громадської активності молоді. Так, за результатами соціологічного дослідження «Молодь України - 2015» [20] у 2015 р. попри існування достатньої кількості молодіжних громадських організацій тільки 2 % молоді є членами таких організацій та лише 6 % молоді відвідують організовані ними заходи. Залишається доволі низькою участь молоді у суспільно-політичному житті держави і формуванні політики з питань, що впливають на її життя, розвиток та вирішення нагальних проблем. Тільки 5 % молодих людей брали участь в обговоренні законопроектів на державному або місцевому рівні.

На нашу думку, акцент бюджетного процесу має зміщуватися на ефективне використання бюджетного потенціалу, впровадження середньострокового бюджетного планування, обґрунтовану розробку бюджетних соціальних програм з чітким визначенням цілей і кількісно встановлених результатів та наявності бюджетних ресурсів для їх досягнення [7].

Серед основних шляхів подолання проблеми пошуку та залучення нових джерел фінансування соціальних програм є [8]:

1. З боку держави – це активніша участь у стимулюванні та підтримці діяльності неприбуткових організацій.
2. Створення державою умов співпраці «держава-бізнес»:
 - спрощення державою умов створення неприбуткових організацій;
 - перехід держави на суто конкурсну основу щодо фінансування громадських організацій.
3. Залучення громадян до ініціювання заходів реалізації соціальних програм.

Висновки з даного дослідження та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Отже, в Україні механізм фінансового забезпечення соціальних програм є недосконалим, про що свідчить невиконання їх кількісних та фінансових показників. Крім того, потребують перегляду якісні показники ефективності програм, визначення актуальності проведених заходів. Основними стратегічними документами загальнонаціонального рівня, які визначають фінансові пріоритети забезпечення соціальних програм є Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020», Програма діяльності Уряду, Прогноз економічного та соціального розвитку України. Ці стратегічні документи визначають соціальні пріоритети, які конкретизуються в державних цільових програмах, регіональних програмах, бюджетних програмах, але значний дефіцит бюджету не дозволяє в повній мірі реалізувати поставлені у програмах завдання. Саме тому важливим є пошук альтернативних джерел фінансування соціальних програм.

Фінансування соціальних програм потребує формування фінансових ресурсів з подальшим використанням на чітко визначні цілі. Аналіз здійснення видатків державного та місцевих бюджетів на соціальні програми та підтримку молоді в Україні на прикладі Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2016 – 2020 рр. та регіональної цільової соціальної програми «Молодь Дніпропетровщини» на 2012 – 2021 рр. свідчить про необхідність дотримання основних принципів програмно-цільового бюджетування соціальних програм: обґрунтованості, строкості, гнучкості, прозорості. Пріоритетними напрямками фінансування заходів програми «Молодь Дніпропетровщини» визначено освітньо-виховні та культурологічні. Основними методами залучення нових джерел фінансування соціальних програм з боку держави є стимулювання та підтримка діяльності неприбуткових організацій, співпраця держави та бізнесу, залучення громадян до ініціювання заходів реалізації соціальних програм.

Список використаних джерел

1. Алексеєнко Л.М. Соціальні програми: прагматика формування та проблеми фінансування / Л.М. Алексеєнко, Б.С. Шулюк // *Фінанси України*. - 2015. - № 4. - С.96-105. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2015_4_8.
2. Гетьман Є. М. Проблемні питання фінансування та виконання державних цільових програм в Україні / Є. М. Гетьман // *Економічний вісник Запорізької державної інженерної академії*. - 2016. - Вип. 5(2). - С. 75-79. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evzdia_2016_5%282%29__17.
3. Загородний А.Г. Фінансовий словник / А.Г. Загородний, Г.Л. Вознюк, Т.С. Смовженко. – Львів : Вид-во «Центр Європи», 1997. – 471 с.
4. Закон України «Про державні цільові програми» // *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. – 2004. – №25. – С. 1042. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1621-15>.
5. Інформація про результати виконання Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2009-2015 роки (за 2009-2015 роки) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dsmsu.gov.ua/>.
6. Кириленко О. П. Фінанси: теорія і вітчизняна практика: навч. посіб. / О.П. Кириленко. – Тернопіль: Астон, 2002. – 212 с.
7. Лисяк Л.В. Бюджетний потенціал забезпечення сталого людського розвитку в Україні / Л.В. Лисяк, С.В. Качула // *Науковий погляд: економіка та управління*. – 2016. - № 1. - С. 14-22. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamsue_2016_1_4.
8. Маслик Р.О. Фінансовий стан соціальних програм як інструментів здійснення соціального захисту населення України / Р.О. Маслик // *Технологический аудит и резервы производства*. - 2014. - № 5(3). - С. 56-59. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tatrv_2014_5%283%29__16.
9. Міщук О.В. Фінансове забезпечення економічного зростання: теоретичний аспект / О.В. Міщук // *Науковий вісник: Фінанси, банки, інвестиції*. – Сімферополь, 2011. – № 2. – С. 9-12. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://fbi.crimea.edu/arhiv/2011/nv_2-2011/nv_2-2011.pdf#page=9.
10. Овчарова Н.В. Державні цільові соціальні програми в системі формування та реалізації державної бюджетної політики в соціальній сфері за програмно-цільовим методом / Н.В. Овчарова // *Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики: Матеріали II Міжнародної науково-практичної конференції (25-26 вересня 2014 р.)*. – Х. : ХІБС УБС НБУ, 2014. – 248 с.
11. Опарін В.М. Фінансова система України (теоретико-методологічні аспекти) / В.М. Опарін. – К.: КНЕУ, 2005. – 240 с.
12. Пасічник Ю.В. Бюджетне забезпечення державних соціальних програм / Ю. Пасічник // *Збірник наукових праць Черкаського державного технологічного університету. Серія: Економічні науки*. - 2014. - Вип. 36(2.1). - С. 4-9. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpchdtu_2014_36%282.1%29__3.
13. Планування місцевих бюджетів на основі програмно-цільового методу: Навчальний посібник / [Під заг. ред., В.В. Зубенко]; ІБСЕД, Проект «Зміцнення місцевої фінансової ініціативи (ЗМФІ-II) впровадження». – 5-тє видання, виправлене та доповнене – К., 2015. – 120 с.

14. Постанова Верховної Ради України «Про План законодавчого забезпечення реформ в Україні» // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – №31. – С. 1625. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/509-19>.

15. Постанова Верховної Ради України «Про Програму діяльності Кабінету Міністрів України» // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – №18. – С. 30. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1099-19>.

16. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2016-2020 роки та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України» від 18.02.2016 р. № 148. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/148-2016-%D0%BF>.

17. Рішення Дніпропетровської обласної ради «Про внесення змін до рішення обласної ради від 03 лютого 2012 р. № 239-11/VI «Про регіональну цільову соціальну програму «Молодь Дніпропетровщини» на 2012 – 2021 рр.» (зі змінами)» від 14.07.2017 р. № 201-9/VII. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oblrada.dp.gov.ua/>.

18. Романенко О.Р. Фінанси: підручник / О.Р. Романенко. – К. : Центр навчальної літератури, 2009. – 312 с.

19. Сидор І.П. Проблеми реалізації бюджетних програм розвитку економічної діяльності в Україні / І.П. Сидор // Збірник тез доповідей III Всеукраїнської науково-практичної конференції «Фінансове забезпечення діяльності суб'єктів господарювання», м. Кременчук 19-20.02.2015 р. - С. 141-144.

20. Соціологічне дослідження «Молодь України - 2015» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dsmsu.gov.ua/index/ua/material/21068>.

21. Указ Президента України «Про Стратегію сталого розвитку «Україна - 2020» // Офіційний вісник Президента України. – 2015. – №2. – С. 14. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.

22. Юрій С.І. Фінанси: навчально-методичний посібник / С.І. Юрій. – Тернопіль: ТАНГ, 2002. – 207 с.

References

1. Alekseienco L.M., Shuliuk B.S. Sotsialni prohramy: prahmatyka formuvannia ta problemy finansuvannia // *Finansy Ukrainy*. - 2015. - № 4. - S. 96-105. : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Fu_2015_4_8.

2. Hetman Ye.M. Problemni pytannia finansuvannia ta vykonannia derzhavnykh tsilovykh prohram v Ukraini // *Ekonomichniy visnyk Zaporizkoi derzhavnoi inzhenernoi akademii*. - 2016. - Vyp. 5(2). - S. 75-79. : http://nbuv.gov.ua/UJRN/evzdia_2016_5%282%29_17.

3. Zahorodnyi A.H., Vozniuk H.L., Smovzhenko T.S. *Finansovy slovnyk*. – Lviv : Vyd-vo «Tsentr Yevropy», 1997. – 471 s.

4. *Zakon Ukrainy «Pro derzhavni tsilovi prohramy» // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR)*. – 2004. – №25. – S. 1042. : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1621-15>.

5. *Informatsiia pro rezultaty vykonannia Derzhavnoi tsilovoi sotsialnoi prohramy «Molod Ukrainy» na 2009-2015 roky (za 2009-2015 roky)* : <http://dsmsu.gov.ua/>.

6. Kyrylenko O.P. *Finansy: teoriia i vitchyzniana praktyka: navch. posib.* – Ternopil: Aston, 2002. – 212 s.

7. Lysiak L.V., Kachula S.V. *Biudzhetniy potentsial zabezpechennia staloho liudskoho rozvytku v Ukraini // Naukovyi pohliad: ekonomika ta upravlinnia*. – 2016. - № 1. - S. 14-22. : http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamsue_2016_1_4.

8. Maslyk R.O. *Finansovy stan sotsialnykh prohram yak instrumentiv zdiisnennia sotsialnoho zakhystu naselennia Ukrainy // Tekhnolohycheskyi audyt y rezervy proyzvodstva*. - 2014. - №5(3). - S. 56-59. : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Tatrv_2014_5%283%29_16.

9. Mishchuk O.V. *Finansove zabezpechennia ekonomichnoho zrostannia: teoretychnyi aspekt // Naukovyi visnyk: Finansy, banky, investytsii*. – Simferopol, 2011. – № 2. – S. 9-12. : http://fbi.crimea.edu/arhiv/2011/nv_2-2011/nv_2-2011.pdf#page=9.

10. Ovcharova N.V. *Derzhavni tsilovi sotsialni prohramy v systemi formuvannia ta realizatsii derzhavnoi biudzhetnoi polityky v sotsialnii sferi za prohramno-tsilovym metodom // Finansovo-kredytna diialnist: problemy teorii ta praktyky: Materialy II Mizhnarodnoi naukovy-praktychnoi konferentsii (25-26 veresnia 2014 r.)*. – Kh. : KhIBS UBS NBU, 2014. – 248 s.

11. Oparin V.M. *Finansova systema Ukrainy (teoretyko-metodolohichni aspekty)*. – K.: KNEU, 2005. – 240 s.

12. Pasichnyk Yu. V. *Biudzhetne zabezpechennia derzhavnykh sotsialnykh prohram // Zbirnyk naukovykh prats Cherkaskoho derzhavnoho tekhnolohichnoho universytetu. Seriya: Ekonomichni nauky*. - 2014. - Vyp. 36(2.1). - S. 4-9. : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Znpchdtu_2014_36%282.1%29_3.

13. *Planuvannia mistsevnykh biudzhetyv na osnovi prohramno-tsilovoho metodu: Navchalnyi posibnyk / [Pid zah. red., V.V. Zubenko]; IBSED, Proekt «Zmitsnennia mistsevoi finansovoi initsiatyvy (ZMFI-II) vprovadzhenia»*. – 5-tie vydannia, vypravlene ta dopovnene – K., 2015. – 120 s.

14. *Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy «Pro Plan zakonodavchoho zabezpechennia reform v Ukraini» // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. – 2015. – №31. – S. 1625. : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/509-19>.

15. *Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy «Pro Prohramu diialnosti Kabinetu Ministriv Ukrainy» // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*. – 2016. – №18. – S. 30. : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1099-19>.

16. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro zatverdzhennia Derzhavnoi tsilovoi sotsialnoi prohramy «Molod Ukrainy» na 2016-2020 roky ta vnesennia zmin do deiakykh postanov Kabinetu Ministriv Ukrainy» vid 18.02.2016 r. № 148.* : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/148-2016-%D0%BF>.

17. *Rishennia Dnipropetrovskoi oblasnoi rady «Pro vnesennia zmin do rishennia oblasnoi rady vid 03 liutoho 2012 r. № 239-11/VI «Pro rehionalnu tsilovu sotsialnu prohramu «Molod Dnipropetrovshchyny» na 2012 – 2021 rr.» (zi zminamy)» vid 14.07.2017 r. № 201-9/VII.* : <http://oblrada.dp.gov.ua/>.

18. Romanenko O.R. *Finansy: pidruchnyk.* – K. : Tsentr navchalnoi literatury, 2009. – 312 s.

19. Sydor I.P. *Problemy realizatsii biudzhethnykh proham rozvytku ekonomichnoi diialnosti v Ukraini // Zbirnyk tez dopovidei III Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii «Finansove zabezpechennia diialnosti subiektiv hospodariuvannia», m. Kremenchuk 19-20.02.2015 r. - S. 141-144.*

20. *Sotsiolohichne doslidzhennia «Molod Ukrainy - 2015»* : <http://dsmsu.gov.ua/index/ua/material/21068>.

21. *Ukaz Prezydenta Ukrainy «Pro Stratehiiu staloho rozvytku «Ukraina - 2020» // Ofitsiinyi visnyk Prezydenta Ukrainy. – 2015. – №2. – S. 14* : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.

ДАНИ ПРО АВТОРІВ

Лисяк Любов Валентинівна, д.е.н., професор, завідувач кафедри фінансів

Зюзін Віталій, аспірант кафедри фінансів

Університет митної справи та фінансів

вул. Володимира Вернадського 2/4, м. Дніпро, 49000, Україна

e-mail: L_Lubov@ua.fm

ДАНИЕ ОБ АВТОРАХ

Лысяк Любовь Валентиновна, д.э.н., профессор, заведующая кафедрой финансов

Зюзин Виталий, аспирант кафедры финансов

Университет таможенного дела и финансов

ул. Владимира Вернадского 2/4, г. Днепр, 49000, Украина

e-mail: L_Lubov@ua.fm

DATA ABOUT THE AUTHORS

Lysiak Liubov V., Dr.Econ.Sc., Professor, Head of finance

Ziuzin Vitalij O., Ph.D. Student

University of Customs and Finance

2/4 Vladimir Vernadsky Str., Dnipro, 49000, Ukraine

e-mail: L_Lubov@ua.fm

УДК 336.146.07.:336.025.2

DOI: 10.5281/zenodo.1220699

КАЗНАЧЕЙСЬКИЙ КОНТРОЛЬ ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

Микитюк І.С.

Предметом дослідження є казначейський контроль як складова системи державного фінансового контролю.

Метою статті є визначення сутності, особливостей та елементів механізму казначейського контролю, обґрунтування ролі та місця в системі органів державного фінансового контролю.

Матеріали та методи - теоретичною основою написання статті є методичні підходи до сутності розвитку казначейського контролю у практиці органів Державної казначейської служби України. Методологічною основою дослідження є система загальнонаукових та спеціальних методів: діалектичного, системного аналізу, синтезу.

Результати дослідження. Визначено сутність казначейського контролю, особливості його проведення, висвітлено елементи механізму казначейського контролю та напрями його подальшого розвитку.

Галузь застосування результатів: організація та проведення наукових досліджень у сфері державного фінансового контролю, розробка рекомендацій щодо ефективного казначейського контролю.

Висновки. Аналіз результатів дослідження показав, що далеко не всі важливі аспекти інструментарію впровадження казначейського контролю нашли відображення у працях науковців. До сьогодні не існує єдиного підходу до визначення його сутності, розуміння відмінностей від інших видів фінансового контролю. Продовжуючи науковий пошук, доцільно зосередитися на прийомах використання казначейського контролю як практичного інструментарію забезпечення ефективного управління бюджетними коштами.

Ключеві слова: казначейство, фінансовий контроль, казначейський контроль, механізм казначейського контролю, принципи контролю.